



*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETTA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
POŠTOVNÉ ÚVEROVANÉ
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

ročník 28
január 2018
cena 1 euro

1

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

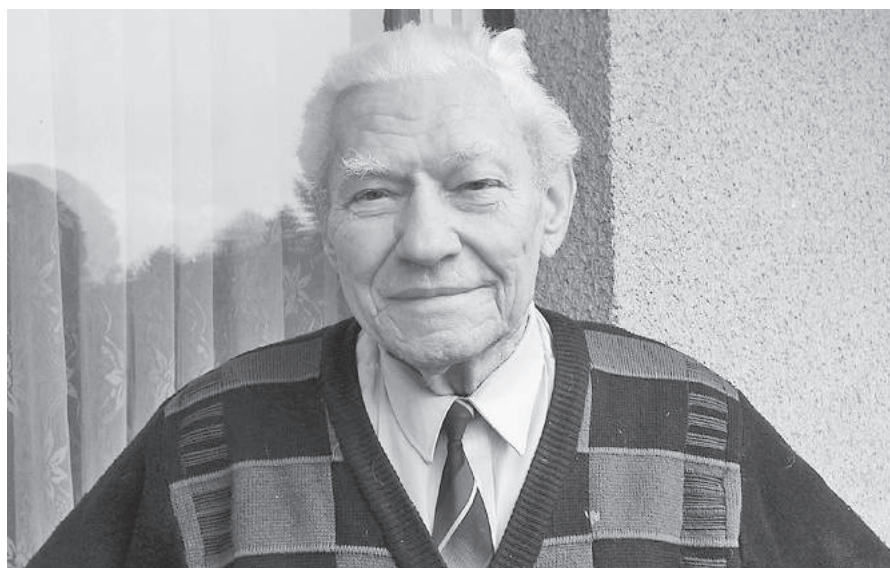
Vraví sa, že čas všetko zahojí

NÁŠ ROZHOVOR

V Trenčíne žije posledný zo súrodencov Antona Tunegu, Milan. Antona Tunegu popravili 20. februára 1951 spolu s Albertom Púčikom a Eduardom Tesárom. Politický proces s trojicou trenčianskymi gymnazistami patril k najdôležitejším politickým procesom na Slovensku i v Česko-Slovensku, lebo boli vykonané tri rozsudky smrti, 62 obžalovaných a 48 odsúdených osôb. Najstaršia v rodine bola dcéra Marta, nasledovali Anton, Justína, Milan a Mária. Milan sa narodil 16. augusta 1930 v Neporadzi. Pred vianočnými sviatkami poskytol nášmu časopisu rozhovor vo svojom byte, v ktorom od smrti manželky Anny v roku 2014 žije sám.

Spomínate si, ako rodičia prežívali zatknutie a popravu vášho brata?

Bol som mladý, zmätený. Mama



Milan Tunega, posledný žijúci súrodenec Antona Tunegu, martýra za vlasť, popraveného 20. februára 1951.

Foto Eva Zelenayová

nebola zamestnaná a otec bol už penzionovaný. Od roku 1905 bol žandárom. Počas prvej svetovej vojny bol ako poľný žandár v Bosne a Hercegovine. Ale nikoho nenaháňal, chodil iba na obchádzky. Žandári mali na obsadenom území udržiavať poriadok. Mal mladého kolegu, ktorý raz vystrelil do vzduchu, keď „komi-

táči“ začali utekať. A jednému z nich sa mu podarilo streliť do nohy. Darmo mu otec hovoril, aby ho nechal, nech si beží kde chce. Keď som bol malý otec mi príhody z vojny rozprával ako rozprávky.

Keď vám zatkli brata, to už nešlo o rozprávky.

Pokračovanie na 10. strane

V čísle

Ján Litecký Šveda

**Okrúhle
impresie**

2

**Pripomíname si
25 rokov
samostatnosti**

3

Eva Zelenayová

**Nie je
totalita,
ako totalita**

3

Ján Košiar

1. január 2018...

4

Ján Brodňanský

**Pietna spomienka
v Košiciach**

5

**Štefan Novák
opäť medzi
študentmi**

6

Ján Košiar

**Výročie Slovenskej
cirkevnej provincie**

8

**Viliam Jablonický
Hrdý a vzdorovitý
herec Valach**

9

Okrúhle impresie



Dúfam, že vďaka „okružlosti“ nebudú tieto impresie príliš rozbehané. Ale pri prelome rokov to asi ani ináč nejde. Staré zažité sa zbíha či rozbieha s novými očakávaniami, ktoré sa len ťažko dajú nejakou presnejšie pomenovať. Ale prvé, čo napadne v januári 2018 každého je to, že je to rok mimoriadne veľa výročí. Veď už 1. januára to bolo 25 rokov obnovenie Slovenskej republiky. Samozrejme, že politickí väzni si pripomenú hlavne „Víťazný“ február 1948 s nehateným nástupom ateizmu, potom „aj druhé oslobodenie“ 21. augusta 1968, 28. október 1918 no a hlavne 6. október 1938. S týmito dátumami je úzko spätá existencia každého politického väzňa na Slovensku. Či v dobrom či zlom. Veď napríklad v súvislosti so 6. októbrom pevný postoj na ideách autonómie a samostatnosti našich ľudí privádzal do väzenia ako na bežiacom páse, ako aj niektoré ďalšie spomenuté dátumy rozputávajúce represie, ktoré v 50. rokoch a neskôr končili v krvavých väzniciach a koncentrákoch.

Pripravme si silné nervy

Na týchto výročiach sa dá priam rukolapne ukázať, za čo boli tie neľudské tresty bývalého režimu: za slovenské povedomie, pevný kresťanský postoj a za vzdorovanie patologickému nezmyslu komunizmu. Pri okrúhlom stom výročí 28. októbra si treba uvedomiť, že ak odhliadneme od českého chytráctva, bola to takmer rovnaká utópia, ako keď sme si minulého roku pripomenuli 100 rokov komunizmu. Ešte nikdy nefungovalo spravodlivé spolužitie veľkého s malým. Celá tá československá propaganda slúžila rovnako kriveniu skutočnosti, ako tá komunistická. A znásilňovanie prirodzenej skutočnosti zákonite vedie k väzňom a k teroru – raz väčšiemu, inokedy menšiemu. Nečudo, že dodnes je medzi čechoslovákmi najviac komunistov a naopak. Treba si ešte uvedomiť, že u nás samotný komunistický nezmysel zabil menej ľudí, ako český nacionalizmus. Ibaže práve komunistický nezmysel bol ten najvhodnejší nástroj pre vrahov. A dobre vieme, kto tvoril u nás komunistickú základňu – samá spodina. Chvalabohu, toto koleso dejín sa už otočiť späť nemôže, no musíme si nachystať trochu silnejšie nervy na tento rok, pretože komunistické deti, ktoré prakticky totalitne ovládajú „naše médiá“, nám budú s veľkou vervou aspoň plúť do našej slovenskej polievky. Pri každej príležitosti. Hneď prvý veľký plúvanec, preplnený hnisom nenávisti, letel z prezidentskej kancelárie rovno 1. januára.

Genocídne storočie

No a keď sme pri mŕtvych a utópiách, ešte jedno výročie by som rád pripomenul. V novembri bude 100 rokov od skončenia prvej svetovej vojny. Vojny, v ktorej zahynulo asi 10 miliónov ľudí. Vojny, ktorá pochovala monarchie na európskej pevnine aj s ich starými ako-tak rytierskymi spôsobmi. Vtedy sa zdalo, že tých 10 miliónov je obrovské množstvo, až historický zlom, za ktorý bol ale z veľkej miery zodpovedný aj technický pokrok. Treba ešte dodať, že to boli hlavne vojaci, civilov bolo minimálne. V roku 1918 ešte nikto netušil, že to je len slabý úvod do 20. storočia s jeho totálnymi genocídami. Pokiaľ starí mocnári viedli vojny hlavne kvôli územiám a poplatkom, aj keď sa občas vyskytli aj celkom pikantné zápletky, platili medzi nimi určité pravidlá hry a rytierskej slušnosti. No po páde monarchií odrazu nastúpili obchodníci s „myšlienkami“, „názormi“, „spasiteľia sveta“, teda celá tá ľavičarska svoloč, ktorá formuje politiku dodnes. A súper už odrazu nebol „protivník“, ktorého treba poraziť, ale vrah a vyvrheľ ľudstva, ktorého treba „zlikvidovať“. Alebo prinajmenšom dať do blázince, lebo nechápal tie najžiarivejšie humanistické posolstvá. A nastali orgie vyvražďovania, ktoré trvali celé 20. storočie.

Štafetu prevzal islam

A teraz prechádzajú aj do 21. storočia, keď štafetu najväčších vrahov prevzal islamský fundamentalizmus. Za mlčania, či dokonca za aktívnej pomoci ľavičarských intelektuálov, ktorým asi chýba rázna Trockého alebo Stalinova taktovka. A ktorí sa chcú takto zbabelo pomstiť európskym robotníkom za to, že sa vykašľali a stále kašľu na ich slabomyselné teórie a hlavne, že neodvrhli kresťanstvo. Kominterna a jej deti nikdy nechápali život v celej jeho rozmanitosti, vždy mali len nejaký vymyslený vzorec, takže je úplne logické, že nechápu ani jeho hodnotu. Práve preto my, držiteľia odkazu politických väzňov musíme dbať na to, aby sme vzdorovali ako sa len dá silám rozvratu, pre ktoré je ľudský život iba ľahko odpočítateľná položka, alebo ktorý môžu zahrnúť medzi „kolaterálne“ škody. Každý jeden režim má iba takú hodnotu, akú má pre neho obyčajný ľudský život. Pretože každý jeden človek má neopakovateľnú hodnotu. V žiarivých detských očiach tak, ako v blednom zraku starca je obsiahnutý celý svet aj s jeho nekonečnými zázrakmi. A kto je ochotný pre akúkoľvek „vznešenú“ či „morálnu“ myšlienku obetovať čo i len jeden osobitný svet originálneho ľudského života, je obyčajný sprostý vrah.

Ján Litecký Šveda
predseda PV ZPKO

SVEDECTVO, mesačník Politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja • **Šéfredaktorka:** Eva Zelenayová • **Redakčná rada:** Ján Košíar (predseda), Ján Litecký Šveda, Ivan Mrva, Peter Mulík, Ivan A. Petranský, Jozef Rydlo, Juraj Vrábel a Eva Zelenayová • **Adresa redakcie:** 811 06 Bratislava, Obchodná 52 • **Telefón:** 02-5263 8156 • **e-mail:** uzpko@mail.t-com.sk • **webová stránka:** www.pv-zpko.sk • **IČO:** 00679879 • **Cena jedného výtlačku:** 0,90 EUR • **Celoročné predplatné:** 10 EUR • **Predplatné pre zahraničných abonentov:** 50 USD vrátane poštovného. • **Číslo účtu v Sberbank Slovensko a.s.:** SK74 3100 0000 0040 0012 8109, BIC: Prima banka Slovensko, a.s. • **EV:** 3851/09 • **Tlač:** PRINTLAND, s.r.o. • **Nevyžadované rukopisy nevraciamy** • **ISSN:** 1338-404X • **MATERIÁL** uverejnený v rubrikách „Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjadrujú názory občanov a čitateľov.

Pripomíname si 25 rokov samostatnosti

Pred 25 rokmi, 1. januára 1993, vstúpila Slovenská republika do obdobia svojej druhej štátnej samostatnosti. Nepochybne k tomu prispel rok 1989 a ďalší pohyb na európskom kontinente. Zánik vplyvu Sovietskeho zväzu na európske krajiny v povojnovom usporiadaní štátov viedol k rozpadu Sovietskeho zväzu a Juhoslávie a vytvoreniu národných štátov. Nemecko dostalo šancu na zjednotenie.

Na Slovensku už od pádu železnej opony sa ozývali hlasy za samostatné Slovensko a dokonca isté kontúry získala táto idea už na pôde Verejnosti proti násiliu (VPN) v Programe pre Slovensko. Bola v ňom zakotvená požiadavka právnej subjektivity pre Slovensko. Prvé rokovania slovenskej, českej a federálnej vlády o ďalšom usporiadaní vzťahov viedol za Slovensko Vladimír Mečiar. Podľa jeho spomienok delegácia českej vlády bola ochotná



priať návrh slovenskej strany, no nesúhlasili s ním zástupcovia federálnej vlády. Ešte pred začiatkom rozhovorov oznámil vtedajší predseda Slovenskej národnej rady František Mikloško V. Mečiarovi, že ho VPN sťahuje z rozhovorov o usporiadaní štátu. Ten označil rozhodnutie VPN za zradu. Na čele VPN stál Fedor Gál. Ďalšie dva roky rokovania nevedli k žiadnym výsledkom, až po júnových voľbách v roku 1992 nastal v nich prudký obrat.

Na Slovensku vyhralo voľby HZDS a v Česku ODS. Premiérmi v republikách sa stali Vladimír Mečiar a Václav Klaus. Už 17. júla 1992 vyhlásila Slovenská národná rada Deklaráciu o zvrchovanosti Slovenskej republiky. Vzápäti Václav Havel abdikoval z postu prezidenta Českej a Slovenskej federatívnej republiky. Ústavu Slovenskej republiky schválil parlament 1. septembra a 25. novembra 1992 schválilo Federálne zhromaždenie ČSFR ústavný zákon o zániku federácie. Proti zániku federácie hlasovali poslanci KDH Ivan Čarnogurský, J. Klokner, P. Kubičár, G. Pradová, A. Rajnič, A. Rakús, I. Šimko a poslanci SDĽ J. Zán, M. Kováč, J. Olej a V. Pavlechová. Obidvom nástupníckym štátom tento ústavný zákon zakazoval používať štátne symboly ČSFR.

Redakcia



Nie je totalita, ako totalita

Môže totalitný režim pripustiť, že nie je demokratický? Zrejme nie. Po druhej svetovej vojne nastala na Slovensku situácia, ktorá pretrváva do dnešných dní. Komunistický režim rozdelil bojovníkov proti totalitným režimom na dve kategórie. Komunisti - antifašisti sa dostali do kategórie privilegiovaných a všetci ostatní odbojári proti totalitným režimom, najmä proti komunizmu, boli prenasledovaní ako nepriatelia ľudovodemokratického, neskôr socialistického zriadenia.

Viacerí členovia našej organizácie aktívne vstúpili do povstania proti nemeckým okupantom. Vo voľbách v roku 1946 dali hlas demokratickým kandidátom a porazili komunistov. Keďže neboli len odporcami fašizmu a nacizmu, ale aj komunizmu, etablovaný komunistický systém ich tvrdo prenasledoval. Používal tie najbrutál-

SLOVO SVEDECTVA

nejšie represívne metódy. Od popráv, cez dlhoročné väzenia až po vyradenie zo spoločnosti označením nepriateľ ľudovodemokratického zriadenia. Na piedestál sa dostali len odporcovia fašizmu uznávajúci komunistickú totalitu.

Paradoxne, účastníci povstania bojujúci proti fašizmu i komunizmu sa po skončení vojny dostali do väznic, kým účastníci povstania proti fašizmu, no uznávajúci komunistickú ideológiu sa stali prototypmi hrdinov, ktorí si štyridsať rokov užívali svoje privilegované postavenie. A užívajú si ho dodnes, pričom ich vzťah ku komunistickému, teda totalitnému režimu dosiaľ nikto neprehodnotil.

Počas štyridsiatich rokov moci komunistov bolo permanentne deformované povedomie občanov a vytvá-

raná „nová socialistická spoločnosť“. Bez národného povedomia i hodnotového základu. Bez duchovného ukotvenia. V tomto prostredí pracovala aj veda, vrátane historickej. Napriek tomu, že uplynulo 28 rokov od zmeny režimu, dekomunizácia spoločnosti sa dosiaľ neuskutočnila. Dosiaľ sú v platnosti diela režimových historikov a dodnes určujú rozsah slobody pohrobkovia režimistov alebo ich prisluhovačov. Preto sa tak nápadne podobajú spôsoby udavača Benčíka so spôsobmi spolupracovníkov ŠtB. Preto sa tak nápadne podobá činnosť Národnej kriminálnej agentúry s činnosťou ŠtB. Opäť sú v hľadáčku moci slobodomyselní ľudia. Napriek tomu, že dnes im rozsah ľudských práv garantuje Ústava SR.

Požehnaný nový rok!

Eva Zelenayová
šéfredaktorka

1. január 2018 - 25. výročie obnovenia SR

Bol to november 1989 a jeho udalosti, ktoré otvorili cestu k našej štátnej samostatnosti. Bola obnovená pokojnou cestou, práve pred 25 rokmi, 1. januára 1993.

Po náročných rokovaníach s českou stranou si Slováci obnovili svoj štát **Slovenskú republiku**, ktorá sa tak znovu objavila na mape sveta. V ten deň na svätej omši v Dóme sv. Martina (hlavným celebrantom bol arcibiskup – metropolita Slovenska Ján Sokol) som za spevu „Bože, čos' ráčil..." videl plakať od dojatia muža, ktorý mal na tom ľaví podiel: bol to Vladimír Mečiar. Ten istý Mečiar, ktorého v súčasnosti chcú zavrieť a minimálne mediálne popraviť, lebo nám vrátil štátnu samostatnosť.

Ako prvý druhú Slovenskú republiku uznal Vatikán a to ešte pred 1. januárom 1993. Svedectvo o tom vydal kardinál Ján Chryzostom Korec v článku **Cirkev a vznik Slovenskej republiky 1. januára 1993**. Okrem iného tam stojí:

„Vznikom Slovenskej republiky sa nám otvára možnosť ďalej rozvíjať nehatené zdravé tradície podľa potrieb času. To by malo vzbudzovať radosť a nadšenie v každom našom občanovi. Cirkev má pritom závažné poslanie - pripomínať nielen veriacim, ale celému národu hodnotu a dôstojnosť každého človeka, každej rodiny v duchu pravej ľudskosti a vlastenectva.

Vznik Slovenskej republiky by mal oslovovať každého z nás. Po vážnom historickom kroku Ríma o zriadení po dlhých tisíc rokoch samostatnej cirkevnej provincie Slovenska ako našej najvážnejšej „identifikačnej karty Slovenska“, sa treba zmieniť o trvalo žiživom postoji Ríma k vzniku Slovenskej republiky.

V predvečer jej vzniku, 30. decembra 1992, som na Biskupský úrad v Nitre dostal list od pápežského nuncia Giovanniho Coppu z Ríma s týmto obsahom:

„Pápež Ján Pavol II. vyjadruje žičenia pokoja, rozkvetu a rozvoja novej Slovenskej republiky, ktorá sa 1. januára objavuje na horizonte ostatných slobodných národov Európy a sveta ako nezávislá a suverénna.

Svätý Otec, ktorý tak veľmi miluje dobrých a verných obyvateľov Slovenska, je duchovne prítomný pri inaugurácii nového štátu a sprevádza svojou modlitbou cestu, ktorú nastupuje pod Božou ochranou.

Jeho Svätosť si súčasne želá, aby katolícka Cirkev, ktorá zaplatila tú najvyššiu cenu mučeníctva a svedectva viery počas minulého prenasledovania, aj v budúcich rokoch novej republiky v prvej línii spolupracovala so všetkými zdravými silami národa pri utváraní pokojnej a činorodej budúcnosti, hodnej humánnej a kresťanskej tradície Slovenska. Na dosiahnutie tohto cieľa udeľuje svoje osobitné apoštolské požehnanie.“

Vďaka Bohu za pokojné prežitie týchto dvadsiatich piatich rokov. Určite nie je všetko tak, ako sme si to vtedy predstavovali, lebo človek je stále hriešny a ak Boha vylučuje zo spoločnosti, tak to nejde dobrým smerom...

Svätý pápež Ján Pavol II. v rozhovore s Jasom Gawronským, ktorý publikovali západné denníky 4. novembra 1993,

na jeho otázku: Ako sa môže vysvetliť návrat komunistov k moci v bývalých komunistických štátoch? odpovedal: „Tu treba rozlišovať. Nejde natoľko o návrat komunizmu ako takého, ako skôr o reakciu na neschopnosť nových vlád, čo ani neprekvapuje. Jediná sila, ktorá vládla počas päťdesiatich rokov, boli komunisti. Boli to najmä oni, čo vedeli, ako funguje politika, ako pracuje parlament a tak ďalej. Druhý, čo sa teraz označujú ako „stred“ alebo ako „pravica“, neboli pripravení vládnuť, preto, že na to nemali možnosť. Boli silní a jednotní v opozícii – ako v Poľsku za čias Solidarity, ale teraz sú rozdelení...“

Celkom iste to platí aj o nás, o Slovensku. Ako sme naplnili odkaz pápeža, ktorý často citujeme? **„Slovensko má veľkú úlohu pri budovaní Európy tretieho tisícročia. Dobré si to uvedomte: Je povolané ponúknuť svoj veľmi významný príspevok k pravému pokoji európskeho kontinentu svojimi tradíciami, kultúrou, svojimi mučeníkmi a vyznávačmi, ako aj živými svedkami svojich nových generácií“** (Vatikán, Bazilika sv. Petra, 9. novembra 1996).

Pamätáme si ešte tieto slová? Vzali sme si ich k srdcu? Alebo tento veľký pápež vkladal do nás svoje nádeje zbytočne? Ako dnes čelíme hrozbám prichádzajúcim z medzinárodných fór, ktoré od nás vyžadujú postupne krok za krokom odkrajovať z našej politickej, kultúrnej a duchovnej samostatnosti? Ako chceme byť svetlom pre ostatné národy?

Čo nám priniesla Európska únia, spolok bohatých krajín, z ktorej sme si koncom 20. storočia urobili idol blahobytu a Božieho štátu? Čo nám priniesla bohatá Európa, ktorá sa dnes bezmocne prizerá (či dokonca ju víta) na prístahovaleckú vlnu moslimského a afrického sveta? Čo je to za Európa, ktorej parlamenty uzákonnili manželstvá homosexuálov? Počuli európski poslanci niečo o Sodome a Gomore? Dnes, 1. januára 2018, toto naozaj už nie je Európa, ktorej tvár zmenilo kresťanstvo. Tvár Európy sa mení pred našimi očami. Blahobyť, ľudské práva a náboženská sloboda sa onedlho stanú len spomienkou, ako dobre nám bolo...

Ak sa človek Európy nevráti k Bohu, bude musieť rešpektovať Alaha. Matematika nepustí. Jeho stúpcov, ktorí iným berú nielen práva, ale aj životy, bude viac a budeme radi, ak nám umožnia žiť v getách. Zatiaľ ešte je v našich silách niečo s tým robiť. Tak konajme!

Slovenská tradičná rodina mala vždy ľudský život v úcte a preto sme prežili až do dnešných čias. Svätožiaru a krížiky na slovenskej dvojeurovke zatiaľ ešte máme, ale zrejme len dovtedy, kým niekto v Bruseli nenavrhuje aj zmenu nášho štátneho znaku, ktorý by mohol byť považovaný za hlboko diskriminačný voči cudzej identite.

S úctou voči odkazu našich predkov i k tvorcom obnovenej štátnej samostatnosti Slovenskej republiky, ale najmä s vierou a dôverou v Boha a jeho Prozreteľnosť vykročíme do dní nového roku 2018 a nedopusťme stratu štátu, ktorý sme získali od Boha ako veľký dar.

Ján Košiar
duchovný PV ZPKO

Pietna spomienka v Košiciach

Politickí väzni Zväz protikomunistického odboja – III. odboj z regiónov Košice a Prešov si pietnym položením venca, kvetín a zapálením sviečok pri pamätnej tabuli „Popraveným, mučeným a prenasledovaným komunistickým režimom v rokoch 1945–1954“, umiestnenej na budove na Hlavnej ulici č. 66 v Košiciach, 15. novembra 2017 o 9,30 hod. uctili pamiatku týchto obetí, ktoré odvahou a nekrvavými činmi upozorňovali na nedemokratické spôsoby komunistickej moci na Slovensku už po roku 1945.

Pietna spomienka sa konala pri príležitosti Dňa boja za slobodu a demokraciu, ktorým je 17. november, ako spomienka na deň začiatku konca komunistickej totality aj na Slovensku.

Pietna spomienka sa konala s účasťou ešte žijúcich a väznených členov PV ZPKO, ktorým to zdravie dovolilo. Viedol ju pán Štefan Novák, predseda regionálnej organizácie PV ZPKO v Košiciach. Ďalším účastníkom, žijúcim pamätníkom a väzňom komunizmu bol Jozef Ištók, dlhoročný hospodár regionálnej organizácie v Košiciach. Za región Prešov bola prítomná Mária Dvorčáková, predsedkyňa regionálnej organizácie a ďalší členovia oboch regionálnych organizácií PV ZPKO. Pietnej spomienky sa zúčastnili aj manželky politických väzňov, ich potomkovia a sympatizanti.



Na snímke zľava Mikuláš Tóth, Mária Dvorčáková, Štefan Novák a E. Ihnáťová pri pamätnej tabuli obetí komunizmu v Košiciach. Foto archív

Prítomní si minútou ticha uctili všetkých politických väzňov z čias komunistickej totality rokov 1945–1989. Politickí väzni prijímajú 17. november 1989 a dianie v tomto období za výsledok aj ich dávnej odvahy a neohrozeného neozbrojeného boja za slobodu a demokraciu.

O deň neskôr, 16. novembra 2017 sa zúčastnili zástupcovia PV ZPKO na spomienkovej akcii pri príležitosti Dňa boja za slobodu a demokraciu organizovanej Mestom Košice. Spoločne so zástupcami mesta reprezentovanými viceprimátorkou a viceprimátorom mesta Košíc i zástupkyňou Košického VÚC, položili k pa-

mätým tabuliam umiestneným na budove Štátnej vedeckej knižnice na Hlavnej ul. č. 10 a na budove na Hlavnej ul. č. 66 s pietou a úctou i obdivom nad odvahou obetí komunizmu vence a kytice kvetov.

Dnešná sloboda a demokracia je odmenou za utrpenie všetkých politických väzňov aj za utrpenie ich rodín. Aj keď jej podoba nie je celkom zhodná s predstavami politických väzňov. Pri súčasnom stave našej demokracie je pre občanov nevyhnutné byť stále ostrážitými, aby nemohla vyrásť žiadna ďalšia totalita.

Ján Brodňanský

Nemecký prezident Frank-Walter Steinmeier vo Vrakuni



Počas oficiálnej návštevy nemeckého prezidenta Franka-Waltera Steinmeiera na Slovensku, ktorá sa konala 17. novembra minulého roku, položil hosť v sprievode prezidenta SR Andreja Kisku veniec pri centrálnom pamätníku obetí komunizmu na bratislavskom cintoríne Vrakúňa.

Napriek tomu, že rezort diplomacie odmietol zaradiť návštevu pamätníka zahraničným delegáciám, nemecký prezident bol už druhou hlavou cudzieho štátu, ktorá si uctila pamiatku slovenských obetí komunizmu. (zl)

Štefan Novák opäť medzi študentmi

Sedemnásť november je príležitosťou pre politických väzňov komunizmu nielen klásť vence pri pamätníkoch obetí bývalého režimu, ale tiež stretnúť sa s mladou generáciou a odovzdať jej svoje skúsenosti zo života pod totalitným režimom. Nie každý, čo prežil jáchymovské peklo či iné žaláre je schopný spomínať. Štefan Novák, predseda Regionálnej organizácie PV ZPKO v Košiciach si však uvedomuje, že iba svedectvo priamych obetí režimu môže byť mementom pre nasledujúce generácie. Najmä dnes, keď sa zločiny komunizmu s veľkou ľahkosťou prehliadajú.

Stredná priemyselná škola elektrotechnická v Košiciach si vlani pripomenula 50. výročie vzniku. Na pozvanie pedagogičky Ing. Jany Trnkovej sa na pôde školy 14. novembra minulého roku uskutočnila beseda so študentmi I.E a F triedy a II. E so Štefanom Novákom. Prítomná bola aj predsedníčka Regionálnej organizácie PV ZPKO v Prešove Mária Dvorčáková, dcéra politického väzňa Štefana Semana, ktorý tiež prežil krutosti a utrpenie likvidačných táborov v Jáchymavských baniach. Odsúdili ho za obranu levočského kňaza. Udalosť vošla do dejín ako Levočská vzbura.

Hostí privítal riaditeľ školy Ing. Šte-

fan Krištinský, ktorý sa zúčastnil na besede a po jej skončení konštatoval, že študenti o tejto smutnej histórii vedia veľmi málo. Pán Novák priblížil študentom aké boli dôvody na odsúdenie ľudí, ktorí neboli lojálni s režimom. Väčšinou znel rozsudok vlastizrada a za to boli tvrdé tresty, popravy nevynímajúc. Pán Novák trpel za svoje náboženské a politické presvedčenie a študentom priblížil krutosť väzňateľov, ktorú nie všetci väzni prežili. Mesiace v samote, špinu, tvrdé výsluchy a bitku. Najťažšie si spomína na hlad pri plnení noriem v ťažbe uránovej rudy v Jáchymavských baniach. Bez akýchkoľvek ochranných prostriedkov. Dnes si vie vážiť život naplnený láskou. Na záver študentom povedal: Vážme si slobodu, ktorú máme a nedopusťme, aby zlo zvíťazilo.

Beseda so študentmi bola spontánna a o jej priebehu študenti napísali:

■ Kristián, I.F

Bolo to počuť. Dozvedel som sa veľa vecí o politických väzňoch, o bývalom politickom systéme a taktiež o ťažkom živote v likvidačnom tábore. V dnešnej dobe si väčšina ľudí nedokáže predstaviť pracovať v uránových baniach bez ochranných prostriedkov. Taktiež nám to objasnilo, ako sa správali dozorcovia k väzňom a v akých neľudských podmienkach žili v cele.

■ Neznámy študent

Beseda bola celkom zaujímavá, pretože málokto zažije niečo také a ešte rozprávať a spomínať na tie časy, tak na to treba vážne odvahy. Som celkom rád, že sme mohli mať takúto možnosť svedčať bývalého politického väzňa. Pre niektorých to možno mohlo byť únavné, pretože ak mám povedať pravdu, tak jeho výklad zabral nejaký čas... Ale chápem, že to nebolo ľahké zažívať vo svojich myšlienkach zas a znova.



Záujem študentov o život za socializmu nebol vôbec predstieraný.

Foto archív



Sprava Ing. Štefan Krištinský, riaditeľ školy, ktorý po besede konštatoval, že študenti o tejto histórii vedia veľmi málo. V strede politický väzeň Štefan Novák a Mária Dvorčáková, dcéra politického väžňa.

Foto archív

■ Adrián, I.F

Je dobré, že sa robia takéto prednášky. Veľa ľudí nezaujíma čo bolo v minulosti. Ja osobne mám takéto besedy rád a beriem ich pozitívne, no mohli by byť častejšie, určite to žiakom aspoň trochu priblíži minulosť, aj to, že nie vždy všetko bolo také ružové ako v dnešnej dobe.

■ Matej

Je to určite veľmi náučné, aby už k takému väzneniu nikdy nedošlo. Tiež

to bolo zaujímavé z tohto hľadiska, že sme sa dozvedeli, ako vyzerala taká šichta, cela alebo barák. Tiež nám to ukázalo, že si máme vážiť životnú situáciu v akej momentálne sme.

■ Adam, I.E

Beseda sa mi páčila kvôli tomu, že takéto informácie ako na besede nikde nemôžeme získať. Je dôležité, aby deti vedeli o histórii viac, ako je v učebniciach. Beseda bola veľmi zaujímavá. Ďakujeme.

■ Tadeáš, I.E

Bolo to veľmi zaujímavé a poučné. Bolo mi ľúto tohto pána, ktorý prežil niekoľko rokov vo väzení. Bolo vidno, že muselo byť preňho náročné o tom hovoriť!

■ Jakub, I.E

Zaujalo ma, ako ľudia žili vo väzení, na samotke. Že sa tam nemohli poriadne hýbať, sprchovať, jedlo nemali skoro vôbec a pán Novák tam musel byť 8 mesiacov.

■ Neznámi študent

Zaujalo ma, ako vlastne žil počas toho, čo bol vo väzbe. Aký mal "denný režim". Ako sa k nemu správali a aký mal ťažký život.

■ Dávid, I.E

Zaujalo ma celkovo všetko, hlavne ten tvrdý režim, ako vtedy žili, že vlastne nemohli povedať ani svoj vlastný názor a keď ho povedali tak boli zatretí. Bolo to oveľa prísnejšie, ako dnešné väzby. Som rád, že som sa dozvedel, aké ťažké to bolo v minulosti.

■ Neznámy študent, II.E

Veľmi zaujímavé, som rád, že sa takáto beseda zorganizovala. Veľmi náučná. Veľký rešpekt pred pánom, že prežil a zažil niečo, čo by sme si my dnes nevedeli predstaviť.

■ Neznámy študent, II.E

Veľmi zaujímavá beseda a hlavne náučná a aspoň sme sa dozvedeli, že to nebolo vždy také ľahké ako dnes. Iný svet a aj ľudia. Nechcel by som to prežiť. „Klobúk“ dole pred pánom.



Štefan Novák (v strede) spomína...

Foto archív

Štyridsať rokov Slovenskej cirkevnej provincie

Pred štyridsiatimi rokmi, 30. decembra 1977, vydal pápež Pavol VI. dva dokumenty, ktoré sú natrvalo súčasťou našich slovenských dejín: Apoštolské konštitúcie *Praescriptionum sacrosancti a Qui divino*, ktorými zriadil samostatnú Trnavskú arcidiecézu a povýšil ju na metropolitné sídlo pre celé Slovensko. Týmto aktom sa oddelilo územie Trnavskej apoštolskej administratúry od Ostrihomskej arcidiecézy. Naším južným susedom sa to veľmi nepáčilo a prvý tajomník Socialistickej robotníckej strany Maďarska János Kádár neváhal v júni 1977 osobne navštíviť Vatikán a intervenovať, aby sa tak nestalo.

Tlačová kancelária Svätej stolice informáciu, o tejto pre nás vážnej a dôležitej udalosti, pustila do sveta až 10. januára 1978. V čase, keď Slovensko nemalo vlastný suverénny štát a svet o ňom nevedel alebo nechcel vedieť, dostali Slováci od hlavy Katolíckej cirkvi veľký dar, ako prejav uznania slovenského národa.

Po prvej svetovej vojne v roku 1918 sa rozpadlo Rakúsko-Uhorsko a v Európe vznikli nové štáty s novými hranicami. Preto v roku 1928 Svätá stolica uzavrela s Česko-Slovenskou republikou „modus vivendi“, ktorý žiadal, aby sa hranice diecéz kryli s hranicami štátu. V roku 1937 pápež Pius XI. vydal apoštolskú konštitúciu *Ad ecclesiastici regiminis*, čím vyjadril úmysel, že na území bývalej cisársko-kráľovskej monarchie treba niečo robiť s cirkevno-správnym usporiadaním. Vzťahy medzi Prahou a Rímom boli stále napäté a po roku 1938 nastali opäť vojnové časy. Štátne hranice po Anšluse a vzniku Slovenského štátu, ako aj pričlenením Čiech a Moravy k Nemeckej ríši sa znovu zmenili a cirkevná organizácia sa preto ustanovila zas len dočasne a prechodne. Stav v roku 1939 riešila bula Pia XII. *Diocesum fines* z 19. júla 1939.

Po druhej svetovej vojne a „víťaznom februári“ prišiel z Prahy komunistický režim, ktorý nemal najmenší záujem o situáciu Katolíckej cirkvi a jej štruktúry. Naopak, bojoval proti nej a biskupi skončili vo väzení (napr. Ján Vojaššák), alebo ušli na Západ (Pavol Hnilica), alebo tajne pôsobili v podzemí (Ján Ch. Korec).

V čase II. vatikánskeho koncilu (1962 – 1965) slovenskí biskupi z domova a zo zahraničia žiadali pápeža, aby niečo v tej veci robil. Pavol Hnilica (ktorý dostal od biskupov R. Pobožného, A. Lazíka, E. Nécsey a F. Tomáška písomné poverenie, aby bol ich hlasom v slobodnom svete) 14. apríla 1965 pápežovi Pavlovi VI. napísal: „Naši ľudia vyjadrujú dôveru, že Svätá stolica bude pamätať aj na úpravu slovenských diecéz a usporiada ich do cirkevnej provincie. Takýto krok neobyčajne posilní dôveru slovenského národa k Petrovmu Nástupcovi, voči ktorému naši veriaci budú ešte väčšiu oddanosť, čo ich posilní vo vernosti vytrvalosti vo viere uprostred tvrdých skúšok.“ Oprávnené argumenty predložili aj slovenskí kňazi žijúci v zahraničí, ako aj Svetový kongres Slovákov, na ktorého čele stál Štefan B. Roman. Ten v tejto veci napísal aj G. Husákovi.

V roku 2003 napísal arcibiskup Ján Sokol do Katolíckych novín: „Túžba v srdci ľudí žijúcich pod Tatrami mať samostatnú Slovenskú cirkevnú provinciu bola už od nepamäti...že sme kultúrnym etnikom, osobitným autentickým celkom, ktorý má právo organizovať si svoj náboženský život v duchu vlastných tradícií. Svätá stolica legalizovala našu suverenitu, a to tým, že ustanovila, aby ani

kúsok slovenského územia viac nespadal pod cirkevnú právomoc susedných štátov. Bolo to veľké vyznačenie, ktorého sa nám dostalo.“

Vidíme teda, že cesta k samostatnej Slovenskej cirkevnej provincii nebola ani krátka, ani jednoduchá. A ešte dvanásť rokov čakala na svojho prvého arcibiskupa-metropolitu, k vymenovaniu ktorého došlo až 26. júla 1989 a do úradu bol uvedený v septembri 1989. Prvým a jediným metropolitom Slovenskej (Trnavskej) cirkevnej provincie bol a ostáva arcibiskup Ján Sokol.

Keď sa biskup Ján Ch. Korec v júni 1991 stal kardinálom, jeden z jeho prvých cirkevnoprávných i štátnických počínov bol, že 30. júla 1991 požiadal predsedu SNR F. Miklošku, „aby dekrét *Qui divino* bol vhodným spôsobom zakotvený medzi rozhodnutiami prijatými Slovenskou národnou radou.“

Dôležitým medzníkom osvetly o tejto historickej skutočnosti bol aj 1. november 1990. Po svätej omši v Šaštíne arcibiskupa Jána Sokola, na ktorej bol prítomný aj prezident ČSFR V. Havel, Gustáv Valach všetkých prítomných prekvapil prečítaním dokumentov o zriadení samostatnej Slovenskej rímskokatolíckej cirkevnej provincie. Prekvapený a viditeľne vyvedený z miery bol prezident Havel, ktorý v tomto slávnostnom akte v Šaštínskej bazilike iste vytušil aj príznak niečoho iného – obnovenie slovenskej štátnosti.

Kardinál Ján Chryzostom Korec v článku *Svedectvá doby* zdôrazňuje, že „v minulých desaťročiach sa stávalo, že v záplave udalostí, sme zostávali akoby osamotení a vyhostení z dejín. Nevedeli sme zaradiť do prúdu našich dejín, našich slovenských i kresťanských dejín, ani tie najvýznamnejšie udalosti, ktorých sme boli svedkami. Chvilkami nás museli upozorniť“ zo zahraničia, aby sme zaznamenávali pozoruhodné udalosti života národa či už boli pokorujúce či povznášajúce. Naposledy pápež Ján Pavol II. nás upozornil, aby sme nezabúdali na svoje veľké osobnosti Slovenska. Medzery našej historickej pamäti sú veľké. My na Slovensku si, žiaľ, nevieme stále dosť živo a s patričnou úctou pripomínať ani tie vynikajúce svetlé stránky našich dejín, ktoré sú a mali by navždy zostať našou hrdosťou a slávou. Jednou takou nedocenenou udalosťou našich dejín zostáva dodnes historická udalosť prvého radu, ustanovenie prvej samostatnej Slovenskej cirkevnej provincie, ktoré sa uskutočnilo z rozhodnutia pápeža Pavla VI., 30. decembra 1977.“

Tempora mutantur a pápež sv. Ján Pavol II. bulou Pastoralis quidem z 1. marca 1995 zriadil na Slovensku druhú cirkevnú provinciu (arcidiecézu) v Košiciach. V bule sa uvádza, že sa tak stalo na žiadosť arcibiskupa-metropolitu Jána Sokola, ktorý tak ostáva prvým a jediným metropolitom Slovenska v rámci Č-SSR, Č-SFR i druhej Slovenskej republiky.

Keď sme si 30. decembra 2017 pripomenuli 40 rokov od zriadenia samostatnej Slovenskej cirkevnej provincie, Cirkev v Slovenskej republike už má inú organizačnú štruktúru. Pred desiatimi rokmi vznikla napr. Bratislavská arcidiecéza a Žilinská diecéza, čo však vonkoncom neuberá na význame historického aktu blahoslaveného pápeža Pavla VI. z 30. decembra 1977.

Ján Košiar
duchovný PV ZPKO

Hrdý a vzdorujúci herec Valach



Žiaľ, stále nepozorujeme, aby naša verejnoprávna televízia (čiastočne aj Slovenský rozhlas) zaznamenala nejaký výraznejší posun vo vnímaní a hlbšom reflektovaní predovšetkým jubileí slovenských osobností i udalostí, aj akýchkoľvek závažných tém. Tie pár sekundové výpovede v televíznom spravodajstve o niečom a niekom podstatnom vôbec nestačia a sú viac-menej a častokrát iba zámienkou i ospravedlnením, že neurobili oveľa viac. Pritom v archíve majú mnohé závažne dokumentárne poklady, no mnohé dôležité i zložité témy treba iba nekomerčne a včas nakrútiť, najmä za života ešte žijúcich osobností. Na dlhšie ich posadiť do trpezlivo posudzujúcich mediálnych kresiel. Nielen presilu opakujúcich sa politikov. (Mimochodom, prečo ani po dvadsaťročí nedokázala RTVS odvyselať mierne parodickú televíznu inscenáciu Andreja Ferka a Ľuby Veleckej, ktorá vyšla dodatočne aspoň knižne pod názvom Jánošíkova banka, pochopí asi sotva kto, mimo doterajších programových riaditeľov. Veď vznikla dávno po roku 1989!)

Osobnosť Valach

Televízia to „nestihla“ ani pri takej mimoriadnej umeleckej osobnosti, akou bol jeden z najvýraznejších hercov 20. storočia Gustáv Valach. Našťastie si ho nedávno pripomenula z iniciatívy jeho divadelného kolegu zo SND Emila Horvátha, aspoň pri spomienke na výročie jeho úmrtia (2002). Premietnutím jedného z pozoruhodných televíznych filmov Čierne ovce, jej dlho profilujúceho režiséra Vida Horňáka. Pre závažnosť témy a spracovania ho v normalizácii na dlhé roky odložili medzi ďalšie scenzúrované tituly! Tie diváci nemali vôbec nikdy uvidieť! Valach tam skvele hrá hrdého a vzdorujúceho sedliaka, ktorému počas kolektívizácie zabavili všetku pôdu i poľnohospodárske náčinie, neskôr nečinne hrdzavejúce po spustnutých dvoroch. A zrejme ho predtým posadili aj do väzenia. Navyše je veľkozlodejom a funkcionárom z družstva krivo obvinený z podpaľačstva. No on si už chce iba uchovať ľudskú dôstojnosť vo vzťahu k synovi, manželke a iným, ktorá vyplýva z jeho morálneho, ale aj zrejme vysoko efektívneho hospodárenia v minulosti. A takí, obdobne postihnutí a zatracovaní, neboli v minulosti na slovenskom vidieku násilne kolektivizovanom výnimkou.

Rozporuplný naturel

Eduard Grečner, ktorý Valacha obsadil do jednej z hlavných postáv svojho najlepšieho filmu Drak sa vracia, ho považuje za jedného z dvoch najväčších filmových hercov svojej epochy. Vyrovnáť sa mu mohol iba Ctibor Filčík, v celoeurópsky najvyššie ocenenom filme Stanislava Barabáša Krotká. Bol tiež dlho trezorovaný, lebo jeden z našich najtalentovanejších režisérov odišiel po roku 1968 do exilu. Nielen Grečner bol fascinovaný Valachovou ľudskou i hereckou osobnosťou, keď sa o ňom vyjadril: „Azda o nijakom inom hercovi slovenských divadiel sa nehovorilo tak rozporne, tak

diametrálne obdivne i zatracujúco ako práve o ňom. On si to svojou výbušnou letorou vytváral. On – akoby sa nevedel spratať sám do seba – vyžaroval napätie, ktoré zjavne v sebe nosil, výrazne signalizoval už na diaľku nevybuchnutý granát svojho citového aj intelektuálneho sveta, blesky išli s ním, často i pred ním, veštili a predznamenovali búrku, ktorá vzápätí prepukala. Bol to tvorivý nepokoj veľkého umelca, ktorý v ňom burácal a často aj boril jeho vnútro.“

Obdobný tvorivý zápas a potenciál Valacha vedeli využiť iba najtalentovanejší režiséri v divadelnom, televíznom i rozhlasovom svete. Priemerných s priemernými hrami i úlohami, navyše dobovo ideologicky zmanipulovanými, jednoducho odmietal a sarkasticky komentoval, čo vyplývalo z jeho aktívneho kresťanského presvedčenia a humanizmu, ktorý verejne dával najavo. Na hrane vyhodenia bol takmer pri celom pôsobení v Slovenskom národnom divadle, i potom, keď sa tam vrátil po viacročnom dištanci z konca päťdesiatych rokov, keď mu straníci vyčítali, že verejne so synmi chodil do kostola. Predtým aj neskôr odmietal „pokrokovú“ protikresťanskú zameranú hru, napríklad aj skreslene predstavenú postavu Pia XII. v Hochhuthovej hre Zástupca, ktorú tak obdivoval Ladislav Mňačko. Radšej robil bagristu, ako by sa vzdal svojho presvedčenia.

Obdivoval ho Korec i Satinský

Jeho biografia má nevšedne dramatickú podobu, akoby vytesanú z prométeovského antického pôdorysu a mnohých skvelých postáv svetovej i domácej drámy, ktoré spolu vytvoril a výrazne formoval počnúc od Schillerových Zbojníkov až po Stodolovu Bačovú ženu. Koniec koncov sa o tom môžeme dočítať nielen v Siluete generácie, 2013, ktorú o najvýraznejších osobnostiach činohry SND napísal teatroológ Ladislav Lajcha, ale aj, tiež už iba post mortem divadelní, filmoví a rozhlasoví kritici a teoretici: Gustáv Valach, herec pokory a vzdoru, 2004. K ním sa pridal nielen obdivujúci „obdareného umelca“ kardinál Ján Chryzostom Korec, ale aj glosujúci kolega Milan Lasica. Sebakriticky sa v nej zamýšľal nielen nad sebou i slovenskými a českými médiami, ktoré v čase smrti Valacha boli plné článkov o Brodskom, no smrť nášho veľkého herca takmer vôbec nezaznamenali. Ibaže nepíše, že to bolo jeho pevné a neotrasiteľné stanovisko na pozíciách národných a kresťanských. Valach ho verejne a slávnostne tlmočil aj v Šaštíne roku 1990, keď vyjadril presvedčenie, že najvýraznejšie sa nášho národa zastal pápež Pavol VI. konštitúciou o zriadení Slovenskej cirkevnej provincie v roku 1977.

A aj tá spolu s veľkým úsilím a vierou skvelého herca vyústila do vzniku druhej, demokratickej a suverénnej štátnosti Slovákov. Valachova biografia je však oveľa zložitejšia a dramatickejšia. Zaiste k nej patrí aj počiatočné účinkovanie ako externého a interného hlásateľa v Slovenskom rozhlase ešte v prvej Slovenskej republike, ale aj málo známa emigrácia spolu s dobovou slovenskou vládou a ženba v Rakúsku...

Viliam Jablonický

Vraví sa, že čas všetko zahojí

Pokračovanie z 1. strany

Vtedy sme bývali v rodinnom dome na Hornom Šianci. Keď prišli eštebáci, akurát bol Tonko doma.

A odvieďli ho?

Pravdaže.

A čo rodičia, ako na to zareagovali?

Ako? Vedeli, že Anton voľačo robí. Keď prišiel študovať do Trenčína, stal sa tajomníkom Hlinkovej mládeže. To bolo ešte za prvej Slovenskej republiky. Centrálu mali v kine Hviezda.

Po vojne bol členom Bielej légie a tá mala za cieľ obnovu slovenskej štátnosti.

Nechceli Česko-Slovensko.

Chceli, aby zostala samostatná Slovenská republika. A nechceli ani komunizmus.

Nechceli. Ja som občas býval doma, a čo ja viem, v tom roku 1949 chytili Púčika na hraniciach a od neho sa dozvedeli, že spolupracuje s Tesárom a mojím bratom. Môj brat nechodil do zahraničia, bol len doma. Ani Tesár nechodil, robil v Bratislave. Jeho otec býval v Trenčíne.

Zrejme už nežije.

Ale kdeže, no donedávna sme sa ešte stretávali v záhrade. On ma však nepoznal.

Tesára si nepamätám, ale Púčika áno. Pochádzal z Motešíc, kde som chodil do ľudovej školy. Bol som zo



Anton Tunega

Foto archív

susednej dediny. Aj moja mama bola z Dolných Motešíc. Tam som mal babku, dedka.

A keď bol súdny proces, tie tri rodiny sa nedali dohromady? Nestretávali sa? Neradili?

Neviem, išlo to veľmi rýchlo.

Vy ste sa nepoznali zo súdu?

Kdeže, veď nás tam nepustili. Jedine otca. Aj to len vtedy, keď ho odsúdili na doživotie. Ale vtedajší prokurátor Anton Rašla sa odvolal a z Prahy došlo, že mu trest zvýšili na trest smrti. Pravda, otec podal prezidentovi Klementovi Gottwaldovi žiadosť o milosť, no ale zamietli ju. Mám dojem, že to bolo z Moskvy nariadené, na výstrahu.

Oni to takto aj odôvodnili.

Celý proces bol zinscenovaný. A vy ste to ako zobrali, že vám brata popravili?

No, čom som mal robiť, musel som to prijať. Mal som vtedy 20 rokov. Brata zatkli 7. januára 1949 a už vo februári ma zavolať riaditeľ do riaditeľne, kde bol nejaký eštebák, a povedal mi, že už nemusím chodiť do školy. Mal som tri mesiace do maturity.

A vy ste prestali chodiť do školy?

Načo som tam mal chodiť, keď by ma aj tak nepripustili k maturite? Keď ten chlap odišiel z riaditeľne, riaditeľ mi povedal, že to nejak urobíme. Externe. A ja mu hovorím: potrebujete mať nepríjemnosti? A on mne: no to by som nechcel mať. Hovorím, tak ma nechajte tak.

Čo ste potom robili?

Hľadal som si robotu. V Novom Meste nad Váhom, v Púchove, a mohol som tam robiť, ale to sa mi zdalo ďaleko. A naraz príde sused, staviteľ zo závodu Pozemných stavieb a hovorí, nechceš mi ísť robiť mzdového účtovníka? Tak som tam nastúpil, akurát sa stavala Nová Dubnica. A zostal som tam do dôchodku.

Takže už sa vám nič zlé neprihodilo?

Ale áno. Keď popravili môjho brata dostal som povolávací rozkaz do PTP.

A ako dopadli vaši súrodenci a otec?

Otec už bol penzista. Z vojny sa hneď nevrátil domov, zostal v Maďarsku, prišiel až v roku 1920. Dostal miesto žandára vo Vihorlate. Oženil sa, keď mal 42 rokov a zomrel deväťdesiatdvaročný. Sestru Martu zavreli, ďalšie dve sestry vyšetrovali, prepustili z roboty, prekladali z miesta na miesto. Justínu sledovala ŠtB.

Prečo zavreli sestru, tiež vyvíjala nejakú činnosť?

Nie, ona len prechovávala brata. Býval u nej v Bratislave.

A za to ju zavreli?

Dostala desať rokov.

Aj ich odsedela?



Milan Tunega

Foto Eva Zelenayová

Nie celých, len osem rokov.

Boli ste kresťanská rodina?

Kresťanská, chodili sme a aj stále chodím do kostola.

Číže to kresťanstvo a možno aj vzťah k Slovensku boli dosť silné?

Silné.

Ako si spomínate na „pobyt“ v PTP?

Brata popravili 20. februára a už 15. apríla som dostal povolávací rozkaz. Nastúpiť som mal do Svätej Dobrotivej. Zaviezli nás do Liberca a odtiaľ do Hviezdova, kde bol výcvikový tábor. Tam som robil mesiac poradový výcvik.

Aký to bol výcvik bez zbraní? Lebo pétepací nemali prístup k zbraňam?

Za pochodu vpravo bok, vľavo bok, k zemi a také hlúposti.

Celkovo ste ako dlho boli na vojenčine, teda v PTP?

V podstate ani som nebol v PTP. Keď sme robili na výstavbe letiska pri Plzni, sa jedného dňa pri nástupe veliteľ opýtal, kto z nás je vodoinštalatér. Robil som na stavbách, mal som niečo odpozorované, ale remeselníkom som nebol. Váhal som. Keď sa však jeden chalan prihlásil, tak som si povedal, zveziem sa pri ňom. A prihlásil som sa. Dostali sme päťtisíc korún, aby sme si kúpili náradie. Ostatní cvičili. My sme išli do Děčína kúpiť to náradie. Potom sme zriaďovali prípojky ku kotlom, ale nedokončili sme robotu.

Prečo?

Lebo zástupca veliteľa prapore nám povedal, chlapci, vy ste h...o a nie vodoinštalatéri. On to zistil. Vybrali ma však robiť mzdového účtovníka.

Aj na vojenčine?

Áno, ale vo firme. Aj ostatní robili to, čomu sa vyučili. Robil som to skoro tri roky. Časlavské i pardubické letisko a keď som robil v Pardubiciach, chodil som navštevovať sestru vo väzení.

To muselo byť hrozné.

Nebolo. Ja som nebol postihnutý. Predstavte si, že keď som prišiel na stavbu, už po štrnástich dňoch mi šéf ukázal výplatu desaťtisíc korún a ešte sa ma pýtal, či som spokojný. Za

mesiac som zarobil 16 tisíc a doma štyritisíc. Pravda, ešte pred zmenou peňazí v roku 1953. Po zmene sme už dostávali len 1200 korún.

Aká to bola firma?

Stavebná firma POSISTA, robila aj v zahraničí.

Čo stavala?

Inžinierske stavby. Mal som tam kamaráta, ktorý skončil obchodnú akadémiu a ja som nemal žiadnu školu. Napriek tomu ma prehovárali, aby som podpísal, že tam ostanem, a oni mi vybavili odchod do civilu na druhý deň.



Popravení trenčianski gymnazisti.

Foto archív

Nemali ste dokončené vzdelanie, lebo sa o to súdruhovia postarali.

My sme ani nechodili do kasárne. Blízko stavby bol rodinný domček, tam sme mali izbu. Ja si nemôžem sťažovať. Keď rozpustili PTP 30. novembra 1953 trinástich z nás nepustili domov, že sme neprevychovaní.

Čo s vami urobili?

Nič, nechali nás tam. Boli sme tam celý december a po Novom roku som zavolať ostatných, lebo som sa dozvedel, že Ostravsko-karvínsky revír neplní ťažbu, aby sme sa prihlásili. Aj sme to urobili a tri mesiace sme robili v bani. Keď nás prepúšťali, do správy napísali: zrušenie klasifikácie E. Číže zrušenie klasifikácie politicky nespohľadlivého.

Takže v bani ste sa vykúpili?

No. A po troch rokoch som bol na cvičení u ženistov.

V PTP vám robili aj nejaké prednášky, politické školenia?

Pravdaže.

Aj v bani?

Tam už nie.

Keď ste sa vrátili z vojenčiny, znova ste nastúpili pracovať do Pozemných stavieb?

Znovu a odtiaľ som išiel aj do dôchodku.

Koľko detí máte?

Dve. Syn žije na Sihoti a dcéra je v Jalovci pri Handlovej.

Deti nemali problémy dostať sa do škôl?

Nie, to sa skončilo v 50. rokoch.

Ale ako rodina ste zaplatili tvrdú daň za to, že ste boli kresťania a Slováci.

Ja sa na to až tak nepozieram.

Ste členom našej organizácie. Je dôležité, aby sa pamäť ďalej pestovala, aby sa nezabudlo. Sú aj vaše deti členmi našej organizácie?

Nie, chcu mať pokoj.

Vy ste v ďalších rokoch po vojenčine v PTP už mali pokoj od zamestnávateľa i ŠtB?

Nemal som pocit, že ma sledujú. Urobil som si maturitu na stavebnej priemyslovke a postupoval som v zamestnaní. Najprv som bol asistentom stavbyvedúceho, potom stavbyvedúcim a neskôr som robil na príprave stavieb...

Ako vedúcemu pracovníkovi vám neponúkali členstvo v komunistickej strane?

No Ježiš Mária.

A vstúpili ste?

Nie. Riaditeľ ma síce navrhol, ale okresný výbor strany nesúhlasil.

A vy by ste boli vstúpili?

Nie. No po 68 roku to už nebolo také, ako predtým. To už bol iný život, ako v 50. rokoch.

Viete o tom, že jestvuje Nadácia Antona Tunegy?

Počul som o tom z rádia.

Nikto vás v tejto veci neoslovil?

Nie, nikto.

Zúčastnila som sa na niekoľkých podujatiach tejto nadácie a nezdalo sa mi, žeby ich obsah bol v súlade s ideálmi vášho brata.

Nikoho odtiaľ nepoznám.

Eva Zelenayová

Novoročná úvaha

Hovoriť a spomínať na to čo bolo, je chvályhodné, no nestačí to. Nestačí sa ani zaseknúť v eufórii roku 1989, v nadávaní na komunistov, či nebudaj v ponosoch nad nízkymi dôchodkami. To by bolo málo. Podstatné je odhodlanie bojovať so zlom. To je totiž večné. Menia sa len jeho vonkajšie prejavy.

Najmä dnes čelíme v mnohých smeroch ešte ťažším pomerom, skúškam a výzvam, než v časoch studenej vojny. Zažívame nepredstaviteľné javy, veci, o ktorých by sa bývalým politickým väzňom, ale vlastne nikomu, v roku 1990 nezdalo ani v najhoršom sne. Zažívame propagáciu sexuálnych perverzností, genderizmu, útoky na rodinu, ktoré prekonávajú aj smutno známe 50. roky. Cirkev a národ sa znova vyhlasujú za čosi nevhodné, ba neprijateľné.

Vládna moc a médiá znova bezostyšne klamú. Miesto krásnych hesiel o demokracii nám vyrastá nová, rafinovaná totalita, ktorá má podobné črty ako tá bolševická. Aj jej ide o totálny rozvrat starého sveta, starých hodnôt a vytvorenie nového, z tradícií a morálky vykoreneného človeka,

ktorý bude ľahko ovládateľný a teda zotročiteľný.

V novom rozmachu sú tu sily a tendencie, o ktorých sme si mysleli, že ich dávno odvíjal november 1989. Slováci sú znova nálepkovaní, obviňovaní z fašizmu, xenofóbie, nacionalizmu. Znova sa prenasleduje slovensko-štátne zmyšľanie; obvinenie z „ľudáctva“, z nacionalizmu, čo je tým najhorším čo môže postihnúť príslušníka slovenskej inteligencie. Ako v 50. rokoch.

Tým istým silám však vôbec neprekáža, že súčasne vedecké či akademické inštitúcie zamestnávajú ľudí verejne hlásiacich sa k marxizmu. Tak, ako boli Slováci zaostalí pre „moderných“ súdruhov, sú zaostalí a nemoderní pre nových globálnych neomarxistov a liberálov a ich domácich lokajov.

Snaha o uchovanie slovenských a kresťanských tradícií je znova stíhaná ako prejav „extrémizmu“. Miesto paragrafov postihujúcich údajnú „protičeskú nenávisť a podryvanie čsl. štátu“, sa tu zastražuje a trestá paragrafmi o údajnom „rasizme“ a „xenofóbii“. Špinavú úlohu ŠtB, ktorá odhaľovala, prenasledovala nepriate-

ľov „ľudovodemokratického zriadenia“ prebrali liberálne médiá a tzv. mimovládni aktivisti platení z amerických fondov. Novodobí Biľakovci, ktorí nám dnes pozývajú pre zmenu americké tanky, sa však na rozdiel od svojich predchodcov z roku 1968 so svojim pozývacím listom už ani neskrývajú, naopak, hrdia sa ním. Je to situácia, v ktorej by mali nielenže elity, ale kamene pri ceste kričať. Žiaľ, mlčia nielen kamene, ale aj naše elity, naši politici, intelektuáli, náš episkopát, naši kňazi. Prečo – neviem. Máme ešte vôbec nejakej elity? V 50. rokoch tu boli – i keď roztrúsení po väzniciach a gulagoch. Kde sú však dnes?

Mám nádej, že aspoň PV ZPKO na čele s Jánom Liteckým-Švedom budú hájiť idey slobody, spravodlivosti, národovectva. A tiež zdravého rozumu. Že je tu ešte aspoň jedna organizácia, ktorá má orientáciu i smer. To, že je chudobná, bez finančného a materiálneho zabezpečenia, mediálne a politicky vyblokováná, je iba znakom, že je na správnej ceste.

Dúfam, že sa z nej nedá ani v tomto novom roku vytlačiť...

Martin Lacko

V Nitre tradične pri pamätníku

Pietna spomienka pri príležitosti Dňa boja za slobodu a demokraciu sa vlani v Nitre konala 16. novembra pred budovou MsÚ v Nitre pri Pamätníku všetkým obetiam komunizmu na Slovensku v rokoch 1948-1989 a pokračovala kladením vencov pri pamätníku obetiam komunizmu. Organizátormi podujatia boli Mesto Nitra, PV ZPKO a KPVS.

Za mesto sa na podujatí zúčastnil primátor Jozef Dvonč, zástupca primátora Ján Vančo a predseda Nitrianskeho samosprávneho kraja Milan Belica i poslanci mestského zastupiteľstva a členovia organizácií politických väzňov.

S príhovormi vystúpili primátor mesta Nitra Jozef Dvonč, predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda, predsedníčka RO PV ZPKO Alžbeta Loudová, d.p.Fronc, študent histórie UKF M. Igaz a doktorand histórie UKF T. Kráľovič. Pietna spomienka na obete komunizmu má v Nitre svoju tradíciu a bez pozornosti vedenia mesta nezostáva ani organizácia PV ZPKO.

(al)



Spomienková snímka pri pamätníku obetiam komunizmu v Nitre.

Foto archív

Július Homola Kytica veršov

*[Venované 25. výročiu
našej republiky]*

Do rúk slovenskej verejnosti sa koncom roka 2017 dostala hodnotná publikácia básní Júliusa Homolu, v ktorej vyjadruje svoju lásku k Slovensku, slovenskému národu, ku katolíckej cirkvi a všetkým ľuďom dobrej vôle. Tento skromný, ale významný autor (1930), robotník aj intelektuál, politický väzeň aj básnik, publicista, hlboko veriaci človek, ktorý sa vždy vedel obetovať pre Boha, národ a pravdu, ako píše editor zbierky a historik Martin Lacko, týmto významným spôsobom chce prispieť k 25 ročnému jubileu Slovenskej republiky. Vždy mu záležalo na hodnotách, ktoré dávajú životu zmysel a pre ne sa angažoval, nezostával pasívnym, čo mu prinášalo aj mnohé komplikácie nielen v rokoch komunistickej totality. Vo svojom dôchodkovom veku sa ako človek prenasledovaný komunizmom angažoval v organizácii politických väzňov, aj vo viacerých kresťanských aktivitách. Pamätám si na naše stretnutia na snemoch Slovenského misijného hnutia v Banskej Bystrici, kde mu nechýbalo pero v ruke.

Básnická zbierka, ktorú vydali Politickí väzni Zväz protikomunistického odboja v Bratislave, má 108 strán, je brožovaná s farebnou obálkou. Úvodné slovo s názvom Básnik svedomia, je od Teodora Križku. Autor zbierky sa k čitateľom prihovára slovami pápeža Jána Pavla II. o slovenskom národe, ktoré vyslovil pri návštevách Slovenska v rokoch 1996 a 2003. V závere zbierku veršov hodnotí jej zodpovedný redaktor Martin Lacko a dopĺňa ju krátky životný profil autora. Zbierku tvorí 51 chronologicky radených básní napísaných v rokoch 1989 – 2017, pri rozličných významných dejinných udalostiach Slovenska. Privítal v nich zmeny v politickom živote v roku 1989 a s nadšením aj vznik Slovenskej republiky v roku 1993. Básňou privítal návštevu Jána Pavla II. v roku 1996 na Slovensku, osobitne v Tatrách. Tiež oslávil 2000 ročné jubileum príchodu Ježiša



Snímka, ktorá obletela svet: pápež Ján Pavol II. po prilete do Bratislavy 22. apríla 1990 pokľakol a po-bozkal slovenskú zem.

Ilustračné foto

Krista. Zamyslel sa nad niektorými udalosťami v živote národa i súčasnej Európy. Báseň venuje aj sv. Cyrilovi a Metodovi. Ako posledné sú zaradené básne k 25. výročiu vzniku Slovenskej republiky. V záverečnej jej vyslovuje želanie do budúcnosti, ktorú vidí ako spoločnú s kresťanstvom.

Teším sa, že aj v dnešnej komerčnej dobe sa nájdu ľudia, ktorí dokážu ponúknuť verejnosti autentické a hlboké myšlienky, slová a skutky, ktorými ich vedú k podstatným hodnotám a správny životný postojom. Vďaka a uznanie patrí predovšetkým autorovi básnickej zbierky, vydavateľovi a všetkým, ktorí sa na tom, aby mohla vyjsť, podieľali.

Ľudovít Košík

Ostali spomienky

Článok v septembrovom čísle Svedectva K storočnici Jozefa Bábika mi oživil spomienku na milé stretnutie v roku 1991 s týmto nevšedným človekom. Chystala som sa vtedy do Londýna na kurz angličtiny v St. Patrick's International School. O kurze som sa zmienila kňazovi v kostole Františkánov v Bratislave. Povedal mi, že v Londýne pôsobí slovenský kňaz

a dal mi kontakt na jeho sestru, ktorá bývala na bratislavskej Kalvárii.

Pred odletom do Londýna v auguste 1991 som jej zavolať, či by chcela niečo poslať alebo odkázať bratovi... Mala som ho od nej pozdravovať.

V katedrále Westminster Abbey som si vypýtala kontakt na slovenského kňaza – ochotne mi ho vyhľadali.

Zavolať som mu, odovzdala pozdrav od sestry... Bol taký láskavý, že prišiel za mnou do školy, pozval ma na obed do BBC, kde mával relácie... potom ma opäť odprevadil do školy.

Odvtedy prešlo 26 rokov a už si nepamätám všetko, o čom sme sa rozprávali, ostali mi však príjemné spomienky na Mons. Jozefa Bábika.

Mgr. Marianna Anošíková

STALO SA

1. januára 1993 vošla Slovenská republika do života ako nezávislý samostatný štát s úplnou a pôvodnou štátnou suverenitou. Hneď po vyhlásení ju uznalo 91 štátov a bola prijatá do OSN ako 180. členský štát.

2. januára 1951 bol tajne vysvätený za biskupa na Slovensku 29 ročný jezuitský novokňaz Pavol Hnilica. Vysvätil ho rožňavský biskup Róbert Pobožný.

5. januára 1968 zvolili Alexandra Dubčeka za 1. tajomníka ÚV KSČ, čím sa začala Dubčekova jar.

8. januára 1950 zomrel banskobystriický biskup Andrej Škrábik.

18. januára 1939 sa v Bratislave konalo prvé slávnostné zasadanie Slovenského snemu.

20. januára 1928 vláda Československej republiky schválila „Modus vivendi“, dohodu medzi ČSR a Svätou stolicou.

20. januára 1939 prezident republiky Dr. Hácha, na návrh slovenského snemu, vymenoval tretiu vládu Slovenskej krajiny. Jej predsedom sa stal dr. J. Tiso.

Solidarita nevymrela

Predseda Regionálnej organizácie PV ZPKO v Banskej Bystrici Helena Halková vyjadruje veľké poďakovanie Komunitnému centru v Banskej Bystrici-Fončorde za zbierku pre politických väzňov komunizmu. Zorganizovali ju pra-

covníčky komunitného centra Ing. Silvia Žabková, Mgr. Diana Javorčíková a Mária Helexová a za finančné prostriedky pripravili pre politických väzňov vianočné balíčky.

Pani Halková ďakuje a odkazuje všetkým dobrodincom „ktorí sa dokázali podeliť a tak urobiť radosť politickým väzňom. Nech vám to Pán Boh odplatí.“ (hh)

Spomínali pri kapustnici

V predvečer vianočných sviatkov, 18. decembra minulého roku, sa v Banskej Bystrici konala slávnostná koncoročná schôdza spojená s posedením pri kapustnici. Ako uviedla predsedníčka Regionálnej organizácie PV ZPKO v Banskej Bystrici Helena Halková, zrekapitulovali rok, zaspomínali si na svojich kolegov a poďakovali sa za prežitý rok.

Členom organizácie sa tradícia, ktorú praktizuje pani Halková, veľmi páči, lebo utužuje spolupatričnosť ľudí s rovnakým osudom a pestuje priateľské vzťahy. (red)



V ústredí pri kapuste

Kapustnica od pani Evy Liteckej Švedovej a torta od pani Márie Sýkorovej boli hlavnými pochutinami pracovného stretnutia vedenia organizácie a redakčnej rady s blízkymi spolupracovníkmi organizácie. Pravda, bez špeciálneho nápoja od pána Antona Semeša by rokovanie nemalo tú správnu atmosféru. V mierne uvoľnenej nálade vyzneli aj príhody pánov Semeša a Tomika z Jáchymovských baní menej kruto, než realita, ktorú zažívali denno-denne. Duchovný organizácie vdp. Ján Košíar pokropil priestory kancelárií svätenou vodou, požehnal ich, aby sa im každé zlo v nastávajúcom roku vyhlo. (zl)



AKTIVITY PREDSEDNÍCTVA PV ZPKO

■ **Predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda a podpredseda organizácie Rafael Rafaj navštívili vlni 12. decembra Mgr. Andreu Urmaničovu,** riaditeľku kancelárie ministra obrany SR. Predmetom rokovania bola žiadosť o príspevok na vyhotovenie tabúl s menami popravených a zavraždených na úteku v časoch komunistickej totality na doplnenie nášho ústredného pamätníka politických väzňov na bratislavskom cintoríne Vrakuňa. Pani riaditeľka vysvetlila pravidlá a možnosti poskytovania finančnej čiastky z pro-

striedkov MO SR a spôsob, ako máme postupovať pri podaní žiadosti. Rokovanie sa nieslo v ústretovom duchu.

■ **V priestoroch bratislavskej kancelárie PV ZPKO** sme však žili aj oveľa prozaickejšími problémami, keď po troch rokoch nám prenajímateľ konečne dal namontovať kúrenie. Znamenalo to každodenné služby od rána do večera, vykladanie a sťahovanie skriň a stolov a všetkého nábytku a zariadenia a opätovné ukladanie vecí na miesto. Nehovoriac o neporiadku, ktorý tiež bolo treba upratať...

PRIPOMÍNAME SI

V januári si pripomíname významné životné jubileá týchto našich členov a priaznivcov. Spomíname aj na tých členov, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

50 rokov

Katarína Beinsteinová, Martin
18.1.1968

55 rokov

Ivana Fišer, Ivanka pri Nitre
23.1.1963

65 rokov

Mária Pitrová, Bratislava 1.1.1953
Anna Jeníková,
Spišská Nová Ves 9.1.1953

70 rokov

Piroška Tisová, Trenčín 18.1.1948

80 rokov

Alojzia Rafajová, Žilina 28.1.1938
Melánia Provazníková,
Trenčianska Teplá 23.1.1938
Agneša Kudašíková, Levoča 21.1.1938

84 rokov

Mária Mičáňová, Dlhá nad Oravou
26.1.1934

Jozef Turček, Veľký Lapáš
25.1.1934

85 rokov

Ján Hric, Badín 30.1.1933

86 rokov

Jozef Ištók, Košice 27.1.1932
Helena Lauková, Sv. Anton 7.1.1932

87 rokov

Mária Plaštiaková, Nitra 2.1.1931

88 rokov

Mária Daňová, Topoľčany 27.1.1930
Anton Semeš, Bratislava 30.1.1930

89 rokov

Milan Baláž, Trnava 14.1.1929

90 rokov

Pavol Lavo, Nitra 13.1.1928

98 rokov

Ján David, Dolný Kubín 19.1.1920
Jubilantom srdečne blahozeláme

PRISPELI NA ČINNOSŤ

JUDr. Peter Brňák, Bratislava	50 EUR
MUDr. Dagmar Pechová, Bratislava	10 EUR
RKFÚ, Smolenice	5 EUR
Elena Šebová, Bratislava	10 EUR
Roman Vadovič, Bratislava	20 EUR
Jozef Gallo, Trenčín	5 EUR
Anna Hudáková	10 EUR
Ján Grega, Tušická Nová Ves	10 EUR
Vladimír Gregor, Bratislava	10 EUR
Oľga Búzová, Bratislava	15 EUR
Viliam Judák, biskup, Nitra	40 EUR
Magdaléna Krajňáková,	10 EUR
Ludovít Paulovič, Nitra	100 EUR
Jozef Faix, Svät	10 EUR
Oľga Babicová, Bratislava	10 EUR
Mária Šellengová, Spišská Teplica	2 EUR
František Turoň, Raková	10 EUR
RNDr. Jozef Kollár, Šaľa	100 EUR
Viktor Šimonovič, Levice	1 EUR
Margita Čirinová, Bratislava	10 EUR
Bartolomej Kaščák, Vranov nad Topľou	15 EUR
Matej Šulej, Veľká Lomnica	5 EUR
Ludovít Virčík, Pavlovce nad Uhom	10 EUR
Marián Káčer, Rišňovce	5 EUR
Helena Petreje, Nadlice	10 EUR
Anna Zacková, Beluša	10 EUR
Gizela Búryová, Nová Baňa	5 EUR
Alojz Poldauf, Žiar nad Hronom	30 EUR
Marcel Ištoňa, Torysa	10 EUR

Darcom vyslovujeme úprimné poďakovanie

ROZLÚČILI SME SA

† Vo veku 86 rokov, 21. apríla 2017, zomrel člen našej organizácie **Jozef BEDNÁR** z Juskovej Vole.

† Vo veku 86 rokov, 21. decembra 2017, zomrela členka pobočky PV ZPKO v Michalovciach **Anna KRUPOVÁ** z Vrhnice. Posledná rozlúčka so zosnulou sa konala 22. decembra 2017 na cintoríne v jej rodnej obci Vrhnici. Na kresťanskom pohrebe sa zúčastnila členka výboru pobočky Jolana Lukáčová. **Pozostalým vyslovujeme úprimnú sústrasť**

Uctili si Titusa Zemana



Organizácia politických väzňov v Nitre účasťou svojich členov na blahorečení saleziána kňaza a mučenika **Titusa Zemana** v Bratislave 30. septembra minulého roku si uctila pamiatku tohto politického väžňa. Titus Zeman má v liturgickom kalendári svoje miesto 8. januára. Je to deň, kedy v roku 1969 zomrel. (ez)

Výzva

Vážení členovia PV ZPKO, sympatizanti, priatelia. Naša organizácia dlhodobo zápasí s neštandardnou situáciou, keď pripravuje plány svojej činnosti bez krytia finančnými prostriedkami. Nedostatok peňazí nás núti obrátiť sa na Vás s výzvou o pomoc. Vydávanie Svedectva nie je ďalej možné zabezpečiť z prostriedkov štátnej dotácie, preto sa obraciame na Vás s prosbou, vyhľadať vo Vašom okolí potenciálnych sponzorov nášho časopisu. Ak nebude vychádzať, akoby sme stratili nástroj prezentácie vlastného jestvovania. Azda nepravíme by sa tomu aj potešili. Veríme však, že sa nájdu podporovatelia ideálov, za ktoré sme trpeli, a ktoré hodlame aj naďalej chrániť a obhajovať. Zájemcovia o pomoc pre naše Svedectvo môžu poslať svoj príspevok na **číslo účtu: SK74 3100 0000 0040 0012 8109, BIC: LUBASKBX, alebo sa kontaktujte na tel. číslach 0902 199 429 a 0905 737 790. Darcom úprimne ďakujeme.**

Vedenie PV ZPKO a časopisu Svedectvo

■ Úradné hodiny v kancelárii Predsedníctva PV ZPKO v Bratislave na Obchodnej ulici č. 52 sú **v pondelok a v stredu od 9.00 hod. do 13.00 hod.**

Upozorňujeme našich členov, že mimo úradných hodín sa telefonicky nedovoľujú do kancelárie Predsedníctva PV ZPKO.



Arcibiskup Dominik Hrušovský
Apoštolský nuncius v Bielorusku
Minsk

Minsk 15. júla 1998

Drahý Gustáv, milí priatelia,

ako sme už aj osobne hovorili, dostal som Váš list zo 17. marca t.r. a veľmi si ho vážim, tak pre samu skutočnosť, že uzrel svetlo sveta, ako i pre dôležitý obsah. Vyslovujem Vám za to úprimnú vďaku. Považujem Váš krok za zodpovedný prístup ku skutočnostiam, čo si naozaj vyžadujú zamyslenie aj na cirkevnej rovine.

Keď som prišiel v januári 1990 na Slovensko, priniesol som osemstránkový dokument, ktorý bol výsledkom mesačnej spoločnej práce - v skupinách i v grémiu - slovenských kňazov a biskupov v Ríme. Je v ňom mnoho tém, ktoré naznačuje i Váš list. Mám z toho radosť i bolesť: radosť, lebo vidno, že máme mnohé totožné stanoviská; bolesť zase, že sa tie isté veci musia opakovať o osem rokov, lebo sa nič na tých poliach odvtedy nevykonalo. Náš elaborát som osobne odovzdal účastníkom rozhovoru dňa 3. januára v Trnave (Korec, Sokol, Tondra), kde bol vtedy aj Gusto Valach. Neskôr ho dostali všetci slovenskí diecézni biskupi. Zapadol, o istý čas sa naň už ani nepamätali. My sme vychádzali z pastoračných potrieb Cirkvi u nás (učiť, posväcovať, riadiť), ako sa nám to javilo po II. Vatikánskom koncile. Zo skúseností, čo sme získali v zahraničí, sme chceli obohatiť Slovensko. Pomerne skoro sa však vynasla námietka (najprv na politickom poli, potom sa to zovšeobecnilo), že my sme doma nežili, a preto tomu nemôžeme rozumieť.

O potrebe dáko uzavrieť minulosť som viackrát osobne hovoril s dr. Jánom Čarnogurským, najmä v otázke zjavných priestupkov proti ľudskosti, na právnom podklade, na akom sa konal po Druhej svetovej vojne norimberský súd. V prvom čase po páde komunizmu u nás bol on ako podpredseda vlády v Prahe zodpovedný práve za tieto otázky. Ale tu bola Havlova hrubá čiara... Nejde o vyvolávanie duchov, ale o to, aby tí, čo vo väzniciach a v táboroch neludsky zachádzali s väzňami, boli volaní na zodpovednosť, tak tí menší ako i tí väčší, vykonávatelia i tí, čo to nariaďovali. Ináč sa spoločnosť vlastne dopúšťa nespravodlivosti voči svojim členom, ktorí boli neprávom prenasledovaní a týraní.

K niektorým tézam (napríklad tlačiareň, univerzita, bratislavský seminár a fakulta...) by som azda mohol aj osobne dačo povedať. Myslím však, že nie je ešte na to čas. Až mi dá Pán Boh života a síl, po skončení svojho diplomatického mandátu by som chcel vypracovať svoje svedectvo, ale to bude zverejnené až po smrti zainteresovaných ľudí. To je kritérium vatikánskych archívov.

Drahí priatelia, myslím na Vás s láskou a modliem sa i za Vás. Prosím Pána Boha, aby Vás neprestajne sprevádzal. Pridávam svoje srdečné pozdravy a biskupské požehnanie,

Váš v Kristu Pánovi oddaný

+ Dominik Hrušovský